

Το πρόβλημα με τη CETA

Του Leo Panitch (μετάφραση: Συραγώ Λιάτσικου, Ισμήνη Μαθιουδάκη)

Οι κεντροαριστεροί πολιτικοί που υπερασπίζονται το ελεύθερο εμπόριο θα τροφοδοτήσουν μόνο δεξιές δυνάμεις και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού.

Η “φιλαυτία” της υπουργού εμπορίου του Καναδά Chrystia Freeland, υπέστη πλήγμα την περασμένη εβδομάδα, όταν οι τελευταίες διαπραγματεύσεις που διακυβεύονταν τη διάσωση της CETA, μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Καναδά, κατέρρευσαν μπροστά στην άρνηση του Βέλγικου περιφερειακού κοινοβουλίου της Βαλλονίας να ακολουθήσει τη Βελγική κυβέρνηση στην υποστήριξη της συμφωνίας. Αυτή η ιστορία δεν έχει τελειώσει, καθώς θα ήταν αφελές να πιστέψουμε ότι αυτό που δεν αφήνει τη συμφωνία να προχωρήσει είναι το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή ένωση, κατά τα λεγόμενα της, δεν μπορεί να προχωρήσει σε συμφωνία με μη Ευρωπαϊκά κράτη, ακόμη και αν πρόκειται για μία χώρα με Ευρωπαϊκές αξίες και υπομονή όπως είναι ο Καναδάς.

Κατ’ αρχάς, μπορεί να θεωρηθεί ότι οι Καναδοί είναι σε θέση να κατανοήσουν τη σημασία της εξασφάλισης της συναίνεσης των Βαλλόνων. Η Καναδική ομοσπονδιακή εμπειρία έχει πολλάκις απαιτήσει την εξασφάλιση ομοφωνίας σε διακυβερνητικές συμφωνίες, ενώ έχει δανείσει το δικαίωμα του βέτο όχι μόνο στο Κεμπέκ, αλλά και στην μικροσκοπική επαρχία της Νήσου του Πρίγκιπα Εδουάρδου. Εάν η Μανιτόμπα, με πληθυσμό γύρω στο ένα εκατομμύριο, μπόρεσε να σταματήσει την τελευταία απόπειρα του Καναδά για μια Συνταγματική συμφωνία, γιατί να μην μπορεί η Βαλλονία, με πάνω από τρία εκατομμύρια κατοίκους, να μην μπορεί να σταματήσει μια συμφωνία εμπορίου ;

Επιπλέον, οι Καναδοί γνωρίζουν καλά ότι από τη στιγμή που η αντιπολίτευση έχει καταχωρηθεί από μια επαρχιακή κυβέρνηση, συνήθως αντηχεί ένα σημαντικό κομμάτι της κοινής γνώμης σε άλλες περιοχές. Αυτή είναι σίγουρα η περίπτωση της CETA, η οποία και έχει προκαλέσει πολύ μεγάλη ανησυχία σε όλη την Ευρώπη. Τον περασμένο μήνα, η έγκριση του γερμανικό Σοσιαλδημοκρατικού κόμματος, το οποίο συνεργάζεται με την πιο ισχυρή κυβέρνηση της Ευρώπης, εξασφαλίστηκε οριακά. Επί της ουσίας, η ανησυχία για την CETA θα επιφέρει παρεμφερείς συνέπειες με την TTIP, τη συμφωνία εμπορίου μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ.

Όλες οι συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου, από την εποχή της συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου μεταξύ Η.Π.Α. και Καναδά, με το ακρωνύμιο FTA, (επί της οποίας κερδήθηκαν οι εκλογές του 1988, με το κόμμα των φιλελεύθερων να αντισταθεί σθεναρά στη συμφωνία) έχουν δημιουργήσει την ψευδαίσθηση ότι αφορούσαν κυρίως την επιστροφή στην παλιά πολιτική οικονομία του δασμολογικού προστατευτισμού. Αυτό, όμως, είχε ήδη επιτευχθεί με τη σταδιακή μείωση των δασμών που έλαβε χώρα κατά τις μεταπολεμικές δεκαετίες, στο πλαίσιο της Γενικής συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου, καθώς και στην ίδια την Ευρώπη που δημιούργησε τη Συνθήκη της Ρώμης και την κοινή αγορά. Οι λεγόμενες συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών που ξεκίνησαν από την FTA αφορούσαν πολύ περισσότερο τη διάλυση “μη δασμολογικών φραγμών” που κατοχυρώνουν δικαιώματα στις πολυεθνικές επιχειρήσεις, δημιουργώντας νομικό έρεισμα για τις πολυεθνικές εταιρείες που υπάγονται στο διεθνές δίκαιο να υπονομεύουν τις εγχώριες οικονομικές ρυθμίσεις. Ιδιαίτερα ανησυχητικό για αρκετούς Ευρωπαίους, είναι το γεγονός ότι ενώ πιστεύουν ότι έχουν καταστήσει την TTIP παρελθόν, η CETA θα την φέρει από την πίσω πόρτα. Μια Αμερικανική εταιρεία με θυγατρική εταιρεία που δραστηριοποιείται στον Καναδά θα χαρακτηριστεί ως Καναδική επενδυτική εταιρεία υπό το νομικό καθεστώς της CETA, πράγμα που δεν

αποτελεί μόνο ζήτημα των Καναδικών πόρων και χρηματοοικονομικών εταιρειών που παρουσιάζουν μια πραγματική απειλή αξιώσεων κατά της Ευρώπης.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της CETA για τις διαφορές μεταξύ επενδυτών και κράτους, οι οποίες πρόκειται να υλοποιηθούν μέσω ενός νέου επενδυτικού δικαστικού συστήματος, μεμονωμένες επιχειρήσεις θα μπορούν να μηνύουν κράτη για πρακτικές που εικάζουν πως εισάγουν διακρίσεις στους κανονισμούς τους, και αν αυτό στεφθεί με επιτυχία θα μπορέσει να επιτραπεί και σε εγχώριους επενδυτές να ξεφύγουν από την ρύθμιση. Ωστόσο, εκτός του ότι επιτρέπονται ειδικές αξιώσεις και πρόσβαση στο δημόσιο χρήμα από ξένους επενδυτές, η CETA δεν ορίζει πουθενά τις ευθύνες των επενδυτών στις οποίες θα μπορούσε να ασκηθεί προσφυγή, είτε σε εγχώριους είτε σε ξένους, παράλληλα με αυτά τα δικαιώματα.

Το ότι ο Καναδάς στα πλαίσια της προηγούμενης Συντηρητικής κυβέρνησης του Stephen Harper συνέλαβε και προώθησε την CETA ίσως δεν προκαλεί έκπληξη, έκπληξη όμως προκαλεί σε πολλούς Ευρωπαίους ότι οι Φιλελεύθεροι του Trudeau, που ήρθαν στα πράγματα τον περασμένο χρόνο με τόσο προοδευτικές τυμπανοκρουσίες, είναι πλέον με ελάχιστες διαφοροποιήσεις, στην ίδια γραμμή. Και δεν είναι καθόλου ξεκάθαρο το αν οι περισσότεροι Καναδοί είναι πραγματικά τόσο πρόθυμοι να είναι ο αγωγός μέσα από τον οποίο οι ξένοι επενδυτές θα μπορούν να ξεφύγουν από οικονομικές, εργασιακές, και περιβαλλοντικές ρυθμίσεις, βοηθώντας παράλληλα και τους εγχώριους επενδυτές να ξεφύγουν από τις ρυθμίσεις.

Πράγματι, υπό την CETA, η έκθεση του Καναδά στις αξιώσεις ξένων επενδυτών σχεδόν θα διπλασιαστεί μιας και οι δυτικοευρωπαϊκές εταιρείες επενδύουν στην канаδική οικονομία περίπου όσο και οι Αμερικανοί επενδυτές. Σύμφωνα με τη NAFTA, οι αποφάσεις του канаδικού δικαστικού σώματος σχετικά με τη συνταγματικότητα των διάφορων νόμων και κανονισμών δεν μπορεί να θεωρηθεί ως οριστική, από τη στιγμή που όλοι οι ξένοι επενδυτές που θα μπορούσαν να εγείρουν αξιώσεις δεν το έχουν πράξει ή έχουν εξαντληθεί τα χρονικά περιθώρια για να το πράξουν. Επιπλέον, σε κανέναν άλλο που επηρεάζεται από μια τέτοια διαφορά, όπως για παράδειγμα έναν τοπικό δήμο ή μια επαρχία ή ένα "First Nation", δε δίνεται το δικαίωμα να συμμετέχει στην δικαστική διαδικασία - καθιστώντας τη διαδικασία θεμελιωδώς άδικη, καθώς και αντιδημοκρατική.

Μετά από την τεράστια πίεση για να υποχωρήσουν, οι Βαλλώνιοι φαίνεται να έχουν καταφέρει τουλάχιστον να εξασφαλίσουν την παραχώρηση από τη βελγική κυβέρνηση, όχι μόνο για την αξιολόγηση του οικονομικού και περιβαλλοντικού αντίκτυπου της CETA, αλλά και να επιμείνουν στο δικαίωμα να προσφύγουν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για να καθοριστεί το αν οι αποφάσεις του νέου επενδυτικού δικαστικού συστήματος είναι συμβατές με την ευρωπαϊκή νομοθεσία. Αλλά ακόμη και αν η βελγική κυβέρνηση συνταχθεί με τις άλλες είκοσι επτά ευρωπαϊκές κυβερνήσεις για την υπογραφή της CETA, η επικύρωσή της από όλα τα κοινοβούλια της δεν είναι εξασφαλισμένη, δεδομένου ότι η ευρεία συμμαχία στη Βαλλονία που εναντιώθηκε στη CETA – η οποία περιλαμβάνει Χριστιανοδημοκράτες και Σοσιαλιστές, καθώς και Μαρξιστές - αντικατοπτρίζει το εύρος της αντίθεσης σε όλη την Ευρώπη.

Οι κοινωνικές συμπεριφορές όσων αντιτίθενται στη CETA είναι αρκετά διαφορετικές από εκείνες των ξενοφοβικών ακροδεξιών κομμάτων που έχουν τέτοιες αξιώσεις στην Ευρώπη. Η απόρριψη της CETA, καθώς και της TTIP δεν θα έχει σε τίποτα να κάνει με την απόρριψη των αξιών της διαφορετικότητας και της δημοκρατίας, όπως υπονοούν τα σχόλια της

Freeland. Αν μη τι άλλο, ήταν η αποτυχία των mainstream κομμάτων να αρθρώσουν με προοδευτικό τρόπο τη δυσaréσκεια με ό, τι έχει παρουσιαστεί ως κρατική προώθηση του «ελεύθερου εμπορίου» κατά τη διάρκεια των τελευταίων τριών δεκαετιών που έχει ανοίξει τόσο πολύ πολιτικό χώρο για τις Le Pen, στη μία πλευρά του Ατλαντικού, καθώς και για τους Trump, στην άλλη.

Πηγή: <https://www.jacobinmag.com/2016/10/free-trade-ceta-canada-europe-belgium-wallonia/>